

การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
The Enhancement of Teacher Characteristics
of The Student of The Faculty of Education,
Rajabhat University

ณัฐมน พันธุ์ชาติรี*

สงวน อินทรรักษ**

นพดล เจนอักษร***

* ** *** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร

*Corresponding author. Email : kiddee2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบ 1) องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 2) แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 36 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และ นักศึกษาของคณะครุศาสตร์ จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู และการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู 2) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู 4) ด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู และ 5) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู 2. แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมีแนวทาง

การสร้างเสริม อาทิ จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ในศาสตร์หรือวิชาชีพเฉพาะและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเทียบได้ในระดับสากล, มีการเชื่อมโยงความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพกับวิชาเอกอย่างเป็นรูปธรรม, สร้างกระบวนการผลิตนักศึกษาครูที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้บัณฑิต ผู้ผลิตบัณฑิต ชุมชนและสังคม, จัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตวิญญาณและจิตสำนึกที่ดีในวิชาชีพ, สร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณลักษณะของการเป็นครูมืออาชีพซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของคณะครุศาสตร์, จัดค่ายอาสาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การสร้างจิตอาสาในรูปแบบที่หลากหลายโดยผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจ, บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน, สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงและสัมผัสความเป็นครู, คัดเลือกครูผู้สอนจากบุคลากรที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นครู เป็นต้น

คำสำคัญ: คุณลักษณะความเป็นครู การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู

Abstract

The purposes of this study were 1) to acquire the factors to enhancement teacher's characteristics of the student of the Faculty of Education. 2) to acquire the approach to enhancement teacher's characteristics of the student of the Faculty of Education, Rajabhat University. The 324 samples of this study are selected from 36 faculty of Education, Rajabhat Universities included with executives, teachers and students. The research instruments consist of the semi-structured interview form and questionnaire. The questionnaire was used to collect the data about teacher's characteristics of the student teachers of the Faculty of Education, Rajabhat University and the focus group discussion process was used to explore the approach of teacher's characteristics enhancement of the student of the Faculty of Education, Rajabhat University. The data analysis were frequency, percentage, arithmetic, standard deviation and exploratory factory analysis (EFA) and content analysis. The research findings were as follow: 1. The factors of teacher's characteristics of the student of the faculty of education, Rajabhat University consisted of five factors: 1) Competency in teaching profession 2) Faith in teaching profession 3) Moral and ethics in teaching profession 4) Roles of teacher and 5) Ethics of teaching profession. 2. The approaches to enhance teacher's characteristics of the student of the Faculty of Education, Rajabhat University in particular are organized activities which can sharpen students' knowledge of teaching profession or other relevant knowledges in international level, provided a concrete connection between professional standards

for teachers and their major subjects, constructed effective teachers' production processes under the contribution of graduated employers, graduated producers, and social communities, organized activities that increase good consciousness in teaching profession, constructed teacher's professional characteristics enhancement model as an identity of the Faculty of Education, organized voluntary camps with varied activities that students can be attended according to their interest in order to increase their voluntary service approaches, applied sufficiency economy methodologies in daily life, provided a good relationship between teachers and students as well as an opportunity for being a professional teacher, selected a teacher from personnel who are considered as a good role model of teacher, and etc.

Keywords: Teacher's Characteristics, The Enhancement of the Teacher's Characteristics

บทนำ

“ครู” เป็นผู้ที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา และบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างครบคลุม สมดุลและกลมกลืนทุกด้าน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยครูจะต้องมีหน้าที่ในการอบรม สั่งสอนผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถ ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ กล่าวคือ เกิดทักษะคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งภารกิจหลักของ“ครู”ที่สังคมคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพราะสังคมยกย่องให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างเสริมและพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพเพื่อส่งต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง อันมีผลกระทบมาจากการพัฒนาในยุคสังคมโลกาภิวัตน์ ทำให้การถ่ายทอดความรู้ ตลอด จนการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วพร้อมกับการขยายตัวของความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ อย่าง กว้างขวาง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับกระบวนการด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้วิชาชีพครู มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องการพัฒนานคนให้มีความรู้ และเกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะครูต้องเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะ ทางสังคมได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2556: 3-4) ครูจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ในการพัฒนานคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สอดคล้องกับเป้าหมายของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ ดังนั้น บุคคลที่จะมาเป็นครูนั้นจะต้องมีแรงจูงใจหรือความ ศรัทธาในวิชาชีพครูด้วย เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรักและศรัทธาในความเป็น ครู เกิดจิตสำนึกในการกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่เป็นครูประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม มีคุณงาม

ความดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างเสริมและพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีคุณภาพ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างคนให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง เจริญรุ่งเรืองและสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

จะเห็นได้ว่า กระบวนการสำคัญของการพัฒนาประเทศคือการพัฒนาครู กล่าวคือ ถ้าครูที่มีคุณภาพก็จะสามารถนำศักยภาพไปใช้ในการสอนคนในประเทศให้มีคุณภาพต่อไป แต่สังคมและประเทศชาติกลับให้ความสำคัญกับครูและความเป็นครูลดลงเรื่อย ๆ ทั้งที่ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาและการสอน ประเทศให้ความสำคัญกับการศึกษา แต่กลับละเลยการให้ความสำคัญกับครู จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาที่มีคุณภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง และถึงเวลาแล้วที่ประเทศชาติจะต้องให้ความสำคัญกับครูและคุณภาพของครู ตั้งแต่ครูอาจารย์ที่เป็นผู้สอนนักศึกษาและครูประจำการ ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคนในทุกระดับ (เป็รื่อง กิจรัตน์ภร, 2554: 1) ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาที่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับครู เช่น การประกันคุณภาพที่เป็นประเด็นสำคัญที่สร้างภาระงานให้กับครูอย่างมาก ทำให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอนน้อยลง ครูถูกเบียดเบียนความสนใจจากการสอน และครูภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมีมากเกินไป ดังนั้น เมื่อครูผู้ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่เหมาะสมย่อมจะส่งผลกระทบต่อทางตรงสู่คุณภาพของผู้เรียนได้ ซึ่งในสถานการณ์ของไทยปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการยกระดับและพัฒนาคุณภาพครู เพราะปัญหาของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (พินสุตา สิริขันธ์ศรี, 2557: 1-10) ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานภาพ การผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย ทั้งในด้านการผลิตครู การพัฒนาครู และระบบการใช้ครูพบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ลงทุนด้านการศึกษาลงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก แต่กลับพบว่าการจัดการศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ในเวทีระดับนานาชาติได้ ซึ่งปัญหาการศึกษาไทยไม่ใช่อยู่ที่การขาดทรัพยากร แต่เป็นการขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เนื่องจากการขาดความรับผิดชอบของระบบการศึกษา และปัจจัยสำคัญที่ต้องรับผิดชอบต่อ การแก้ไขปัญหการศึกษาไทยคือ “ครู” ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: ข) ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ สถานภาพ การพัฒนาครูทั้งระบบและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยังพบว่า กระบวนการพัฒนาครูไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครู ขาดกระบวนการในการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู ยังขาดการค้นหาคำถามจำเป็นในการพัฒนาของครูที่แท้จริง ทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครู วิธีการและสาระการพัฒนาครูยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูอย่างแท้จริง ขาดการเชื่อมโยง กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นหลักการทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ จึงทำให้ครูไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมพัฒนาได้ผลการพัฒนาไม่สามารถ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูได้ ครูยังขาดแรงจูงใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการใช้ครูและศักยภาพครู พบว่า ครูที่บรรจุใหม่และครูประจำการบางส่วนยังขาดเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนกระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่อาชีพครูไม่ได้พิจารณาคัดเลือกอย่างถี่ถ้วน ทำให้ได้ครูที่ไม่มีคุณภาพมาเป็นครู ขาดความเป็นนักวิชาการที่จะทำให้ตนเองเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอน เทคนิคการสอน ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันยุคสมัย ไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีภูมิรู้มีความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นครู มักจะใช้เวลาเฉยชินในการปฏิบัติงานสอน มีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง ขาดทักษะและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และการใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดความสามารถและทักษะในการสร้างและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะนำมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556: 99 - 100)

ดังนั้น สถาบันผลิตครูในฐานะผู้ผลิตจะต้องให้ความสำคัญและศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางในการสร้างเสริมและพัฒนา นักศึกษาครูที่มีคุณภาพสู่สังคม ในส่วนปัญหาของนักศึกษาครูที่พบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า นักศึกษาครูมีความรู้ด้านวิชาการอยู่ในระดับน้อยในด้านการวิจัยการศึกษาและภาษาอังกฤษ ด้านเทคนิควิธี นักศึกษามีความรู้อยู่ในระดับน้อยด้านการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม และการจัดเตรียมแผนการสอนที่ปฏิบัติได้เกิดผลจริง ส่วนในด้านคุณลักษณะพบว่า นักศึกษามีลักษณะความเป็นครูวิชาชีพอยู่ในระดับน้อยในด้านการใช้ภาษาสุภาพ การแต่งกายเหมาะสม การตรงต่อเวลา การรู้จักและสอนให้ผู้เรียนมีชัยด้วย และการมีจิตสำนึกในความเป็นครู (สมบัติ ศรีทองอินทร์, 2549: 95-98) และยังพบว่า นักศึกษาครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการนำแผน การจัดการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบทของผู้เรียน (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2555: บทคัดย่อ) และยังพบสภาพปัญหาประการหนึ่งที่พบหลังจากที่นักศึกษาครูหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพ คือ นักศึกษาครูไม่สามารถนำความรู้ แนวคิด หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนไประหว่างฝึกหัดครูมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานในชั้นเรียนจริง จึงขาดทักษะการนำความรู้ไปใช้ ปัญหานี้ถือเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะจะทำให้นักศึกษาไม่สามารถสร้างสมดุลระหว่างเนื้อหา กับการเรียนการสอนได้ ผลที่ตามมาคือ นักศึกษาครูก็จะสอนโดยมุ่งเน้นแต่เนื้อหาไม่คำนึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กลายเป็นการสอน “หนังสือ” แต่ไม่ได้สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียน จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาทักษะการนำความรู้ไปใช้ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควรจะต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน เพราะมีผลกระทบ

ต่อการจัดการศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งทางภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะความเป็นครูที่อย่างแท้จริงเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ เกิดทักษะและความสามารถอย่างแท้จริง (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2556: อัดสำเนา)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาและเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตครู จำเป็นต้องมีกระบวนการผลิตครูให้มีคุณลักษณะครูตามความต้องการและความคาดหวังของสังคมอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูให้กับนักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี มีความรอบรู้ มีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง กล่าวคือ มีคุณลักษณะความเป็นครูและเป็นครูที่มีคุณภาพก่อนที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครูหรือเป็นครูประจำการในสถานศึกษาต่อไป จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และให้ความสำคัญกับการประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพสู่สังคม ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกระบวนการผลิตบัณฑิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดจนหาแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้มีคุณลักษณะความเป็นครูที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงก่อนที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครูหรือเป็นครูประจำการในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อทราบแนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นพหุองค์ประกอบ
2. การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นพหุแนวทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ศึกษาประเด็นคุณลักษณะความเป็นครู โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content

Analysis) และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้อมูลที่ได้จากการที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ในขั้นตอนที่ 1 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยค่าหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับโครงสร้างเนื้อหา (IOC: Index of Item Objective Congruence) รวมถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสม และนำเครื่องมือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมและนำมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยรวมทั้งฉบับ นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์อีกครั้ง

4. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลมาคำนวณหาค่าทางสถิติ

ขั้นที่ 3 หาแนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 โดยสรุปองค์ประกอบของคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ผลิตบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตทราบก่อนการสนทนากลุ่ม

2. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิไว้ จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. นำข้อมูลและประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดทำรายงานการวิจัยต่อไป

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 38 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608 – 609) จากกลุ่มประชากร คือ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 38 แห่ง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 36 แห่ง

ผู้ให้ข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาของ คณะครุศาสตร์ แห่งละ 9 คน จำนวน 36 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 324 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ได้แก่ ตำแหน่งบริหาร เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา และ 2) ประเด็นคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 130 ข้อ เป็นลักษณะคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (1 = คุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด และ 5 = คุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมากที่สุด) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ทดลองแจกจำนวน 130 ชุด เพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นรายด้านใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.983

การวิเคราะห์ทางสถิติ

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ
3. วิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีตัวประกอบหลัก (Principle Component) และหมุนแกนแบบมุมฉากด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู 2) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู 4) ด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู และ 5) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ แต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะความเป็นครูด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู มี 23 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.512-0.768 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 17.402 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 13.385 ตัวแปรประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ 2) เป็นผู้ที่มีทักษะการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ 3) เป็นผู้ที่มีทักษะการพัฒนาหลักสูตร 4) เป็นผู้ที่มีทักษะการวิจัย 5) เป็นผู้ที่มีทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) เป็นผู้ที่มีทักษะในการแก้ปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 7) เป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 8) เป็นผู้ที่มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) เป็นผู้ที่มีทักษะการเชื่อมโยงและบูรณาการบทเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและชุมชน 10) เป็นผู้ที่มีทักษะการวางแผนพัฒนาผู้เรียน 11) เป็นผู้ที่มีทักษะการปรับและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน 12) เป็นผู้ที่มีทักษะการเลือกใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 13) เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ รอบรู้ในศาสตร์ของตนและศาสตร์ต่างๆ 14) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางทฤษฎีหลักการสอน 15) เป็นผู้ที่มีทักษะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 16) เป็นผู้มีความสามารถใช้เทคนิคการตั้งคำถามในบทเรียนและกระตุ้นความคิด 17) เป็นผู้ที่มีทักษะจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 18) เป็นผู้ที่มีทักษะการจัดการชั้นเรียน และการควบคุมชั้นเรียน 19) เป็นผู้มีความสามารถนำใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน 20) เป็นผู้มีความรู้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 21) เป็นผู้มีความสามารถในการจัดระบบการดูแล ติดตาม และช่วยเหลือผู้เรียน 22) เป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 23) เป็นผู้สอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ซักถามและโต้แย้ง

องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะความเป็นครูด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มี 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.515 - 0.773 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 11.252 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 8.656 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นครู ได้ร้อยละ 22.042 ตัวแปรประกอบด้วย 1) เป็นผู้มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 2) เป็นผู้มีความรักในงานสอน 3) เป็นผู้มีความรักที่จะเป็นครู 4) เป็นผู้มีความตั้งใจที่ดีต่อวิชาชีพครู 5) เป็นผู้มีความมุ่งมั่นที่ดีในความเป็นครู 6) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างมีอุดมการณ์ 7) เป็นผู้มีความภาคภูมิใจในความเป็นครู 8) เป็นผู้มีความจิตวิญญาณของความเป็น

ครู 9) เป็นผู้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู 10) เป็นผู้มีความสุขในการเป็นผู้ให้ความรู้ 11) เป็นผู้มีความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน 12) เป็นผู้มีความมุ่งมั่นพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูของตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ 13) เป็นสมาชิกที่ดีของครูสภา

องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะความเป็นครูด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู มี 9 ตัวแปร มีค่านำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.502 - 0.709 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 10.770 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 8.285 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นครู ได้ร้อยละ 30.327 ตัวแปรประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่รู้จักการให้อภัย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) เป็นผู้มีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อศิษย์ 3) เป็นผู้ที่มิมีลักษณะโอบอ้อมอารี และเป็นกันเองกับผู้เรียน 4) เป็นผู้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 5) เป็นผู้มีความกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง 6) เป็นผู้มองโลกในแง่ดี 7) เป็นผู้พัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาอย่างสม่ำเสมอ 8) เป็นผู้มีความตรงต่อเวลา 9) เป็นผู้มีความสามารถในการให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้

องค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะความเป็นครูด้านบทบาทหน้าที่ความเป็นครู มี 8 ตัวแปร มีค่านำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.508 - 0.729 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 9.678 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 7.445 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นครู ได้ร้อยละ 37.771 ตัวแปรประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากงานวิชาการได้ 2) เป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาการและเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ 3) เป็นผู้ที่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 4) เป็นผู้ดูแลและเอาใจใส่ให้ผู้เรียนมีสุขลักษณะที่ดี 5) เป็นผู้ประหยัด อดออม รู้จักมัธยัสถ์ 6) เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และสิทธิของตนเอง 7) เป็นผู้ส่งเสริมความเป็นไทย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียน 8) เป็นผู้ให้การช่วยเหลือกิจการงานของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะความเป็นครูด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มี 7 ตัวแปร มีค่านำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.540 - 0.706 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 9.522 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 7.324 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นครู ได้ร้อยละ 45.096 ตัวแปรประกอบด้วย 1) เป็นผู้มีเหตุผล 2) เป็นผู้มีความรับผิดชอบทั้งต่อวิชาการและวิชาชีพ 3) เป็นผู้มีความเสียสละ 4) เป็นผู้สอนให้ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที 5) เป็นผู้รักความสามัคคี 6) เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความประพฤติที่ดีงาม 7) เป็นผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา ใจ

2. แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีดังนี้

ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ประกอบด้วย การพัฒนาครูของครูให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จัดให้มี

แหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายสำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สร้างจิตสำนึกของผู้เรียนให้เป็นผู้รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Learning) จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ/สนับสนุนให้เข้ารับการอบรมร่วมกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้อย่างต่อเนื่อง ปรับกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง วิเคราะห์ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมถึงการวิจัยอย่างเป็นระบบ ใช้การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย และครอบคลุมตามธรรมชาติของการสอนและธรรมชาติของผู้เรียน ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในภาษาประจำชาติอย่างถ่องแท้และสามารถใช้สื่อสารได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นอย่างถ่องแท้ และสามารถใช้การได้ พัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ในศาสตร์หรือวิชาชีพเฉพาะ และวิชาชีพที่จำเป็นหรือเกี่ยวข้องอื่นๆ เทียบได้ในระดับสากล วางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย จัดให้มีการอบรมด้านการผลิตและการใช้สื่อและนวัตกรรมการสอนอย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัยอยู่เสมอ วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนได้อย่างหลากหลายและชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในหลักการสอนทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติตามศาสตร์และความต้องการของผู้เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติในพื้นที่ปฏิบัติงานจริง เสริมสร้างให้มีการสะท้อนคิด การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ กับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง มีการเชื่อมโยงความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพกับวิชาเอกอย่างเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ตามบริบทของสถาบัน สร้างกระบวนการผลิตนักศึกษาครูที่เกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้บัณฑิต ผู้ผลิตบัณฑิต ชุมชนและสังคม เป็นต้น

ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ประกอบด้วย จัดให้มีการอบรมด้านการผลิตและการใช้สื่อและนวัตกรรมการสอนอย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัยอยู่เสมอ วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนได้อย่างหลากหลายและชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในหลักการสอนทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติตามศาสตร์และความต้องการของผู้เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติในพื้นที่ปฏิบัติงานจริง เสริมสร้างให้มีการสะท้อนคิด การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ กับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง มีการเชื่อมโยงความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพกับวิชาเอกอย่างเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ตามบริบทของสถาบัน สร้างกระบวนการผลิตนักศึกษาครูที่เกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใช้บัณฑิต ผู้ผลิตบัณฑิต ชุมชนและสังคม ผู้สอนควรเป็นผู้จุดประกายและสร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) ให้กับผู้เรียนเพื่อปลูกฝังทัศนคติให้รักและศรัทธาในวิชาชีพครู พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในด้านการเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และมีจิตสาธารณะ เป็นต้น

ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะ ความเป็นครู ประกอบด้วย บุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนการสอน จัดค่ายอาสาเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตอาสาในรูปแบบที่ หลากหลายโดยผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจ จัดกิจกรรมให้ผู้ เรียนได้แสดงออกทางสติปัญญา ความสามารถ จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรมอย่างถูก ต้องเหมาะสม สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึง และสัมผัสความเป็นครูได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือวิถีชีวิตของ ชุมชนและสังคม เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และมีทักษะชีวิต เป็นต้น

ด้านบทบาทหน้าที่ความเป็นครู มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความ ความเป็นครู ประกอบด้วย ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ ให้เกิดความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานหรือองค์กร คัดเลือกครู ผู้สอนจากบุคลากรที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นครู (Role Model) กำหนด แนวทางการพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี บุคลากร หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในสุขอนามัย และสุขภาพที่ดี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือวิถีชีวิตของชุมชน และสังคม เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และมีทักษะชีวิต เป็นต้น

ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความ ความเป็นครู ประกอบด้วย ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ เกิดความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานหรือองค์กร คัดเลือกครู ผู้สอนจากบุคลากรที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นครู (Role Model) กำหนด แนวทางการพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี จัดค่าย อาสาเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตอาสาในรูปแบบที่หลากหลายโดยผู้เรียนสามารถ เลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางสติปัญญา ความสามารถ จิตใจ อารมณ์ สังคมและพฤติกรรมอย่างถูกต้องเหมาะสม สร้างสัมพันธภาพ ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงและสัมผัสความเป็นครูได้ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ครู 2) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู 4) ด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู และ 5) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ซึ่งทุกองค์ ประกอบมีความสำคัญต่อการกระบวนการผลิตและสร้างเสริม/พัฒนานักศึกษาครูที่จะออก ไปประกอบวิชาชีพครูอย่างมีคุณภาพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีคุณลักษณะความ ความเป็นครูที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ตามความคาดหวังของสังคม ในด้านความรู้ความสามารถ ในวิชาชีพครู ซึ่งมีความสำคัญนักศึกษาที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในศาสตร์

ต่างๆ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโมรีโน ซีโล (Moreno R. Chelo 2010: 35 – 46) ได้นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ พบว่า คุณสมบัติด้านทักษะวิชาชีพที่จำเป็น ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านองค์ความรู้ ครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่ดี ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นในตัวครูแก่นักเรียนได้ 2) มีทักษะการวางแผนที่ดี สามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในเวลาที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และวิธีการสอนของครู 3) ทักษะการบริหารจัดการในห้องเรียน พบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพจะมีการวางแผนการจัดการห้องเรียน โดยเลือกที่จะรักษาสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลายและอบอุ่นภายในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มากกว่าการใช้กฎข้อบังคับที่เข้มงวดในการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน 4) การรับมือกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ครูที่มีประสิทธิภาพควรจะ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถรับรู้ถึงบรรยากาศในห้องเรียน และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและน่าสนใจอยู่เสมอ 5) ทักษะการสื่อสาร กล่าวคือ ครูที่มีประสิทธิภาพจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่มีความซับซ้อนด้วยวิธีการที่เข้าใจง่ายให้กับนักเรียนได้ 6) ความมั่นใจในเนื้อหาวิชาของครูส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน 7) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ครูที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนและมีส่วนสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบตัวเองและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่ความสำเร็จได้ 8) ความเคารพ ความยุติธรรมและความเท่าเทียม ครูที่มีประสิทธิภาพจะแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นถึงความน่าเคารพ ความยุติธรรม และความเท่าเทียมของแต่ละบุคคลในด้านต่างๆ 9) การวัดและประเมินผล ครูที่มีประสิทธิภาพสามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย อย่างเหมาะสมและยุติธรรม 10) การเรียนรู้และพัฒนาตนเองของครู เป็นการประเมินคุณภาพการสอนของตนเองผ่านการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อพัฒนาแนวการสอนของตนเองอยู่เสมอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนดิว พอตเตอร์ และ เจอร์รี่ โปฟี (Andrew C. Porter and Jere Brophy 1988: n. page) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ 11 ประการ คือ 1) เข้าใจเป้าหมายการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน 2) มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนและเนื้อหา 3) แจ้งเป้าหมายการเรียนรู้แก่ผู้เรียน 4) ใช้สื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 6) สอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด 7) ตรวจสอบพัฒนาการทางเชาวนปัญญาของผู้เรียนทุกคน 8) กำกับการเรียนรู้โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อย่างสม่ำเสมอ 9) บูรณาการเนื้อหาที่สอนกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ 10) รับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 11) คิดและสะท้อนความคิดต่อการปฏิบัติของตนเอง ในด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

ครู ซึ่งถ้านักศึกษาครูมีความรักและเชื่อมั่นในอาชีพของตนแล้วย่อมทำให้ทำงานอย่างมีความสุขและจะปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจอันจะส่งผลให้อาชีพนั้นเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง และเกิดความรักและศรัทธาในอาชีพครู ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอตารีเยห์ เสกเมธี (2550) ที่ได้ศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า ครูรางวัลพระราชทานมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอน ประกอบด้วย 1) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ห่วงเทให้กับงาน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตน 2) มีความเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคล 3) มีความรอบรู้เนื้อหาที่สอน มีการวางแผน และเตรียมการสอนล่วงหน้า 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน 5) มีสื่อการสอนที่หลากหลาย ทำงานและสอดคล้องกับบทเรียน 6) จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 7) ใช้วิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ส่วนด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู เป็นการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโรเบิร์ต วอล์คเกอร์ (Robert J. Walker, 2008: 61- 65) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ เป็นงานวิจัยระยะยาวที่ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 15 ปี ข้อมูลที่ได้จากการตกผลึกความคิดเห็นจากเรื่องความของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนแนวคิดที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การเตรียมพร้อม 2) มองโลกในแง่ดี 3) คาดหวังในผลสำเร็จและเชื่อมั่นในตัวนักเรียน 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีความยุติธรรม 6) เข้าถึงนักเรียน 7) สร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน 8) มีอารมณ์ขัน 9) แสดงออกถึงความเคารพและให้เกียรติผู้อื่น 10) มีความเห็นอกเห็นใจ 11) รู้จักให้อภัย 12) กล้ายอมรับผิดและกล่าวคำขอโทษ ผลการจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพมักมีคุณลักษณะที่เหมือนกันอย่างน้อย 12 ลักษณะข้างต้น และจะส่งผลในเชิงบวกต่อนักเรียนส่วนด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู และ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ผู้ซึ่งประกอบวิชาชีพครูจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพราะวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมคาดหวัง และผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีคุณลักษณะความเป็นครูที่สมบูรณ์ ทั้งในเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556: 99-100) ได้ศึกษารวบรวมข้อคิดเห็นของบุคคลต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะครูที่ดี สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ความมีระเบียบวินัย 2) ความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม 3) ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ 4) ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่าง ๆ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ 5) ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 6) ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ 7) เป็นผู้มีความมุ่งมั่นที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

8) ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึ่ง 9) ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ 10) ความเสียสละ และเมตตาอาวรีกตัญญูทเวที กล้าหาญ และความสามัคคีกัน ซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้ศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย และมีแนวโน้มการผลิตครูโดยการคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู เน้นที่คุณลักษณะคนที่มีใจรักในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งผลผลิตครูที่ได้คือ คนเป็นครูต้องมีสุขภาพดี ทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี เป็นครูเพื่อศิษย์ ซึ่งการผลิตครูในอนาคตไม่ใช่เป็นเพียงครูที่มีบทบาทเป็นผู้สอนเท่านั้นแต่ต้องเป็นครูยุคใหม่ ที่มีบทบาทหลักคือ เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (Guide/Coach) และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้/ร่วมศึกษา (Co-Learner/Co-InVestigator)

2. แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นพหุแนวทาง คือ มีแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูได้หลากหลายรูปแบบและเป็นไปตามขั้นตอนและความเหมาะสมในแต่ละบริบท ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีขั้นตอนการพัฒนาครูของ แคลซ (Katz, L., 1972) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางวิชาชีพครูนั้นคือกุญแจสำคัญของการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคูณภาพครู และเสนอขั้นตอนการพัฒนาครูในขั้นการมีความมั่นคง(Consolidation) ซึ่งอยู่ในช่วง 2-3 ปีแรกของการสอนว่า ควรมีการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก โดยเน้นไปที่การให้ครูได้รู้จักการสังเกตและสำรวจปัญหา ช่วยให้คำแนะนำด้านกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา ใช้วิธีการสนทนาโต้ตอบเพื่อช่วยให้ครูสามารถนำประสบการณ์ที่มีไปประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้มากขึ้น และในขั้นการรับสิ่งใหม่ (Renewal) ซึ่งจะอยู่ในช่วงปีที่ 3 - 4 ของการสอน ว่าควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้อกับเพื่อนร่วมงานในสาขาวิชาอื่น ๆ ทั้งในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ส่งเสริมการอ่าน ค้นคว้าหาข้อมูล การดูวิดีโอ การสอนของตน ตลอดจนการเยี่ยมชมชั้นเรียน โปรแกรม โครงการสาคิอื่น ๆ เพื่อนำเอาประสบการณ์ที่ได้มาพัฒนารูปแบบวิธีการสอนของตนเอง และในขั้นการพัฒนาเต็มที (Maturity) จะอยู่ในช่วง 3 หรือ 5 ปีของการทำงาน ในขั้นนี้ครูรู้ถึงความหมายของการเป็นครู ควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาในระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริมการอ่าน การมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา ตลอดจนให้ครูได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและปัญหาในระดับที่ต่างกันออกไป และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพของ พอล โรเบิร์ต เบอร์เดล (Paul Robert Burden, 1980: 3 – 64) ที่กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นครูผ่านปัจจัย 5 ด้าน คือ 1) การรับรู้บุคลิกภาพและการพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้วยตนเองของครู 2) สภาพแวดล้อมพื้นฐานของครูกับการพัฒนาวิชาชีพ 3) สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ 4) การฝึกปฏิบัติกับการพัฒนาวิชาชีพ และ 5) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ใช้ฝึกงานและ

สิ่งอำนวยความสะดวก โดยคุณลักษณะความเป็นครูจะค่อย ๆ ถูกปลูกฝังผ่านกระบวนการทำงานและพัฒนาตามระยะเวลาที่ครูปฏิบัติงานอยู่ในสายวิชาชีพ และสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาครูของ ฟรานซิส ฟูลเลอร์ และโอลิเวอร์ บาวน์ (Frances F. Fuller and Oliver H. Bown, 1975: 25-52) ซึ่งเป็นการพัฒนาและการเตรียมนักศึกษาคูให้พร้อมสู่การเป็นครูวิชาชีพ เป็นการพัฒนาและการเปิดประสบการณ์ให้นักศึกษา คือ การเตรียมพร้อมและฝึกหัดทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการจัดการห้องเรียน สามารถนำไปวางแผน และพัฒนาหลักสูตรการสอนของครูให้ตรงตามความต้องการของนักศึกษาได้ และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพของ ชารอน นู๊ดดี โอเยา (Oja Nodie Sharon, 1990:1 – 31) ที่กล่าวถึงการพัฒนาครูไว้ว่า ควรเปิดโอกาสให้ครูได้รับบทบาทที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ตลอดจนผลักดันให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้ครูเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ควรสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นให้กับครูอย่างเต็มที่ จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการรับมือกับความขัดแย้ง ส่งเสริมให้ทำโครงการวิจัย และให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาครูของ เดวิด เบอลินเนอร์ (David C. Berliner, 2004) ที่กล่าวว่า ขั้นการพัฒนา นักศึกษาคูฝึกหัดหรือกลุ่มครูมือใหม่ มุ่งเน้นให้นักศึกษาคูทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ ข้อเท็จจริงและ คุณลักษณะสำคัญของกรณีศึกษาที่หลากหลาย นักศึกษาคูจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากกว่าประสบการณ์ที่ได้รับผ่านการสอนหรือบอกเล่าเรื่องราว และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สปาร์คส์ และ ลุคส์ ฮอร์สเลย์ (Dennis Spark And Loucks-Horsley, 1989: 40-57) ที่ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาครูคือ รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided) เป็นรูปแบบที่ครูเป็นผู้กำหนดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตัวเอง โดยใช้พื้นฐานจากความรู้ที่ครูมีอยู่ สามารถนำไปใช้ได้กับครูที่มีเป้าหมายต่างกัน รูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย การระบุความต้องการการพัฒนาแผนการเรียนรู้ การนำแผนการเรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติจริง และการประเมินผลที่เกิดขึ้น และยอนต์ ชุมจิต (2553: 186-191) ได้เสนอหลักการพัฒนาครูว่าการพัฒนาครูต้องมุ่งเน้นการพัฒนาตนเองของครู การพัฒนาครูต้องมุ่งเน้นความครอบคลุมทุกด้าน การพัฒนาครูต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบัณฑิตของ ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2553: 1-9) แนวทางการพัฒนาบัณฑิตจัดการจัดโครงการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากในสภาวะปัจจุบันที่สังคม เศรษฐกิจและศีลธรรมอยู่ในสภาพที่ตกต่ำรูปแบบของโครงการและกิจกรรมจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง แต่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งการจัดการศึกษาในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมไปในทุกรายวิชาที่สอน กิจกรรมผู้เรียนจึงไม่ใช่กิจกรรมนอกหลักสูตรอีกต่อไป สิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ กิจกรรม ผู้เรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เรียกว่าหลักสูตรร่วม (Co-Curriculum) หรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร ซึ่งต้องมีการแก้ไขแนวความคิด นโยบาย การบริหารจัดการให้สนองตอบหลักการดังกล่าว เป็นภารกิจของผู้บริหาร

ที่จะต้องคำนึงถึงในการส่งเสริม โครงการกิจกรรม สื่อ สิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ทิศทางการพัฒนาผู้เรียน ให้เก่ง ดี และมีความสุข โดยที่สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อผู้อื่นผ่านทางกิจกรรม ซึ่งการพัฒนาบัณฑิตให้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบัณฑิตเป็นผู้ที่มีพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น นักศึกษาจะต้องปรับแนวความคิดให้ก้าวหน้า มองอนาคตและเตรียมเปลี่ยนแปลงตนเองให้พร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์แบบ เพื่ออนาคตของประเทศชาติ สร้างความภาคภูมิใจของตนเองและครอบครัวเพราะบัณฑิตสามารถเป็นกำลังสำคัญให้ประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษาของ อเล็กซานเดอร์ แอสติน (Alexander W. Astin, 1993: 71 – 75) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาถ้านักศึกษามีส่วนร่วมมากก็จะได้รับประสบการณ์และการพัฒนามากขึ้นด้วย และในทางตรงกันข้ามถ้านักศึกษามีส่วนร่วมน้อยก็จะได้รับประสบการณ์น้อยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ แยมทองคำ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของข้าราชการครูทุนโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) พบว่า ครูมีความมั่นใจในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูภายใต้การได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และภายหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า มีการพัฒนาของคุณลักษณะความเป็นครูเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้คำปรึกษา นิเทศและติดตามผลการดำเนินงานโครงการในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ทองนิล และคณะ (2549) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู 5 ปี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะครูดี ครูเก่ง ได้เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มกับตัวแทนนักศึกษาที่เข้าร่วมการอบรม และสรุปประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษาครูให้ความสำคัญด้านการประพฤติตนในหน้าที่ครูด้านการแสดงออกถึงความเป็นครูดี เป็นต้นแบบเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรสร้างเสริมให้กับนักศึกษาครูมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ และยังมีนักศึกษาครูได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ครูจะต้องดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่อยู่ในอ้อมายมูขี้ผึ้ง เพราะครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและสังคม ซึ่งจะต้องฝึกให้เกิดคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ ดักลาส แฮร์ริส และทิม โรเจอร์ (Douglas N. Harris and Tim S. Roger, 2008: 798 – 812) ได้ดำเนินการศึกษาเรื่อง การอบรมครู คุณภาพของครู และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และได้นำเสนอผลที่เกิดจากการฝึกอบรมพัฒนาด้านวิชาชีพของนิสิตครูในมหาวิทยาลัยก่อนเข้าทำงานและการฝึกอบรมระหว่างทำงาน ต่อการผลิตครู ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีของครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาการได้รับปริญญาชั้นสูงช่วยเพิ่มความสามารถของครูผู้สอนในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ ศรีทองอินทร์ (2549) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประกอบด้วย ด้านวิชาการ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยเน้นการสอนแบบธรรมชาติเพื่อการสื่อสาร ด้านเทคนิควิธีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการสร้างพัฒนาสื่อและการนำไปใช้ มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำแผนการสอนที่ปฏิบัติได้ ด้านคุณลักษณะ ควรจัดอบรมหลักสูตรการพัฒนาบุคลิกภาพ เรื่องการบริหารเวลา จัดให้นักศึกษาไปศึกษาดูงานวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และปลูกฝังค่านิยมให้นักศึกษามีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู โดยเชิญครูแห่งชาติมาเล่าประสบการณ์ และนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานโรงเรียนในท้องถิ่นทั่วกันดาน และสมบัติ ศรีทองอินทร์ (2551) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างโรงเรียนเอกชนกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาวิชาชีพครูและสร้างรูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างโรงเรียนเอกชนกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้ในวิชาชีพ มีปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับแผนการศึกษาชาติ การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน และการใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลากหลายวิธี ด้านการสอนและการสนับสนุนการเรียนการสอนมีปัญหาเรื่องความเข้าใจหลักสูตรและเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอน และการจัดมุมหนังสือหรือมุมเสริมประสบการณ์ในห้องเรียน ด้านคุณธรรมตามจรรยาบรรณ มีปัญหาเรื่องการประหยัดและอดออม และด้านการพัฒนา มีปัญหาเรื่องความเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชนตามความเหมาะสม ส่วนรูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างโรงเรียนเอกชนกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีดังนี้ ด้านความรู้ในวิชาชีพ โดยให้ครูศึกษาค้นคว้าแผนการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาทำการเขียนแผนบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลให้แก่ครูเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติ ด้านการสอนและการสนับสนุนการเรียนการสอนจัดอบรมวิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้กับครูโดยเชิญวิทยากรจากคณะครุศาสตร์ผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยสถานศึกษามีนโยบายให้ทุกห้องมีมุมหนังสือมีการประกวดมุมเสริมประสบการณ์ในห้องเรียน ด้านคุณธรรมตามจรรยาบรรณ โดยสถานศึกษาเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ครูนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัดและอดออม ด้านการพัฒนา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูไปเป็นวิทยากรภายนอก และคณะครุศาสตร์เชิญครูที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรอบรมเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้เกิดข้อค้นพบสำหรับเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจ ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ด้านคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู ด้านบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2) ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในกระบวนการผลิตนักศึกษาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้บริหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริม/พัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่นักศึกษาครู โดยกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ส่งผลต่อคุณภาพและความสำเร็จของหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู

เอกสารอ้างอิง

คอดาริยะห์ เสกเมธี. (2550). การศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู: กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่แห่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) นิสิตนักศึกษาครู. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา ทองนิล และคณะ. (2549). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะครูดี ครูเก่ง. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- เป็รื่อง กิจรัตน์กร. (2554). กรอบความคิดในการจัดการศึกษากับการผลิตครูและการพัฒนาครู ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บทความวิชาการเสนอในที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- พินสุตา สิริรังศรี. (2557). รายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้ การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ อภิวิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, อุดรธานี.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2553). **แนวทางแผนพัฒนาบัณฑิตไทย**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย 4, (1): 1-9.
- สมบัติ ศรีทองอินทร์. (2549). **รูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- _____. (2551). **รูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างโรงเรียนเอกชนกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). **บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2559). **สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- โสภณ แยมทองคำ. (2552). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของข้าราชการครูทุนโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2555). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Alexander, Astin W. (1993). What Matters in College: Four Critical Years Revisited. **Journal of Higher Education** 22, (8): 71 – 75.
- Burden, R. P. (1980). Teachers' perception of the characteristics and influences on their personal and professional development. **The Education Resources Information Center (ERIC)**: 3 – 64.
- David C. Berliner, (2004). **Expert Teachers: Their Characteristics, Development and Accomplishments**.

- Dennis, Sparks., and Susan Loucks-Horsley. (1989) Five models of staff development for teachers, **Journal of Staff Development** 10, (4): 40-57.
- Douglas, Harris N., and Tim S. Roger. (2008). Teacher Training Teacher Quality and Student Achievement. **Journal of Public Economics** 95, (8): 798 – 812.
- Frances F. Fuller and Oliver H. Bown, Becoming a teacher In K. Ryan, (1975). **Yearbook of the National Society for the Study of Education**. ed. 74th. Chicago: University of Chicago Press: 25-52.
- Katz, L.(1972). **Development Stages of Preschool Teachers**" [Online] (ERIC Document Reproduction Service No. EJ 064759.
- Moreno R. Chelo, (2010). Effective Teachers – Professional and Personal Skills. **ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educacion de Albacete** 24: 35 – 46.
- Oja, Sharon N. (1990). Developmental theories and the professional development of teachers. **The Educational Resources Information Center**: 1 – 31.
- Porter A., & Brophy J., (1988). Synthesis of research on good teaching: Insights from the work of the institute for research in teaching, **Educational Leadership** 45, (5): n. pag.
- Robert Krejcie V., and Daryle W., Morgan W., (1970). **Educational and Psychological Measurement**. New York: Harper & Row Publishers.
- Walker, R.J. (2008). Twelve characteristics of an Effective Teacher. **Educational HORIZONS**: 61- 65.